

“ Waterkwaliteit en visbestand in de Bosbeek anno 2026”

De Bosbeek ontspringt in het Kempisch plateau in As en mondt in Maaseik uit in de Maas.

De Bosbeek ligt in de provincie Limburg en is 24 km lang.

1. Waterkwaliteit

[Zie: Integraal Waterbeleid – Maasbekken – Wateruitvoeringsprogramma – Bekkenbestuur 13 juni 2025] en [Zie: Integraal Waterbeleid – Maasbekken – Visie en acties]

De Bosbeek en de Witbeek zijn een speerpuntgebied klasse 3. Het gebied heeft enkel nog natuurlijk herstel nodig om na 2027 de goede ecologische toestand te kunnen bereiken.

Zowel op de Witbeek als op de Bosbeek speelt het probleem van eutrofiëring. Dit zal worden aangepakt door verdere optimalisaties en uitbouw van het rioleringsstelsel de komende jaren. .

Voor een verder ecologisch herstel wordt de Witbeek de belangrijkste verbinding tussen de Maas en de natuurlijke bovenloop van de Bosbeek. Met deze keuze dienen slechts een beperkt aantal vismigratieknelpunten op de Bosbeek weggewerkt te worden tegen 2027. Voor de Witbeek zijn er nog twee vismigratieknelpunten aan de orde, en verdere structuurverbeteringen in de bedding.

De fysico-chemische waterkwaliteit van de Bosbeek (speerpuntgebied type 2) is behoorlijk goed en een beperkte set aan inspanningen zijn nog nodig. Cruciaal hierin is verdere optimalisatie van het rioleringsstelsel, gezien de ecologische kwetsbaarheid voor overstorten van de Bosbeek. Een doorgedreven afkoppeling is hierbij noodzakelijk; maar ook een duurzame oplossing voor de oude collector is absoluut aan de orde om verdunning van afvalwater, overstortwerking en de overstromingsrisico's tegen te gaan en tegelijk de beekdynamiek van de Bosbeek van As tot het verdeelwerk te vrijwaren.

In functie van vismigratie en de algemene biologische kwaliteit wordt een ecologische verbinding tussen de waardevolle bovenloop van de Bosbeek en de Maas hersteld via de Witbeek. Deze vismigratieroute kan efficiënter via de Witbeek gerealiseerd worden, rekening houdend met het aantal knelpunten op de Bosbeek en de kunstmatige doorgang door Maaseik. Met haar ligging in het laagste punt van de vallei vormt de Witbeek immers het oorspronkelijke afwateringstracé van de Bosbeek. Dit maakt haar het best geschikt voor verder beekherstel. Deze visie is bepalend voor verdere uitwerking en prioritering van acties rond waterkwaliteit, zoals overstortwerking.

Binnen het masterplan 20-40 van het Nationaal Park Hoge Kempen is de Bosbeek benoemd als Ecologisch impulsgebied Bosbeekvallei. Voor dit gebied worden de inspanningen om de natuur-, landschaps- en cultuurwaarden te behouden, te herstellen en/of te versterken sterk geïntensiveerd. Bij verdere ruimtelijke ontwikkeling geldt het behoud en bescherming van de Bosbeekvallei als een recreatief blauwgroen lint tussen de dorpskernen en de onderdelen van het Nationale Park.

Momenteel loopt hiervoor ook een ontwerpend onderzoek door het departement Omgeving dat mogelijks nog resulteert in nieuwe inrichtingsvoorstellen aan de Bosbeek.

In het brongebied (mijnverzakkingsgebied) is de waterhuishouding sterk veranderd.

Een natuurlijke waterhuishouding is belangrijk om de grondwaterafhankelijke habitattypes te behouden of hun kwaliteit te verbeteren. Hier wordt, waar mogelijk, de hydrologie (onder andere beïnvloedt door de bemalingen) best geoptimaliseerd om een meer natuurlijke waterhuishouding stroomafwaarts van het mijnverzakkingsgebied te bevorderen. Hierbij vormt de drinkwaterwinning vanuit grondwater echter ook een belangrijke randvoorwaarde. Om verdroging tegen te gaan dient afkoppeling en infiltratie gemaximaliseerd te worden met dien verstande dat infiltratie niet gewenst is voor water afkomstig van potentieel verontreinigde oppervlakten omwille van de ondiepe waterwinning te As.

Het actieprogramma voor de Bosbeek en Witbeek omvat volgende gebiedsspecifieke acties:

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4B_B.0339	Realisatie van waterberging en nutriëntencaptatie op de Kleine Beek stroomafwaarts centrum Opglabbeek	Provincie Limburg
4B_F.0369	*Herstel van de beekstructuur en het saneren van vismigratieknelpunten in samenhang met reductie van het overstromingsrisico in de vallei van de Bosbeek en Witbeek	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), Provincie Limburg
4B_F.0370	*Realisatie structuurherstel en bijkomende berging op de Witbeek stroomafwaarts Neeroeteren met focus op habitatrichtlijngebied Jagersborg	Polder en/of Wateringen: Watering Het Grootbroek, Provincie Limburg
4B_F.0371	*Realisatie structuurherstel en nutriëntencaptatie op de Schaagterziep en Tapziep binnen habitatrichtlijngebied Jagersborg	Polder en/of Wateringen: Watering Het Grootbroek, Provincie Limburg
5B_C.0033	*Verbeteren van waterconservering in de bodem binnen het het afstroomgebied van de van de Bosbeek en Witbeek door het implementeren van verschillende maatregelen.	Polder en/of Wateringen: Watering Het Grootbroek, Rioolbeheerder : Inter-aqua
5B_C.0045	*Uitvoeren onthardingsmaatregelen op de Bergplaats in Kessenich (landinrichtingsproject Kessenich-Ophoven)	Vlaamse overheid : Vlaamse Landmaatschappij (VLM)
6_F.0351	*Uitbouwen van waterberging in de Bosbeek- en Witbeekvallei stroomopwaarts Neeroeteren centrum, met optimalisatie van de debietsverdeling Bosbeek-Witbeek	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), Provincie Limburg
7B_D.0092	Nutriëntenemissie vanuit landbouwsector terugdringen door gerichte ingrepen en campagne langs de Witbeek en zijlopen	Bekkensecretariaat Maasbekken
7B_H.0024	Aanpak zwerfvuil in de waterlopen door het plaatsen van zwerfvuilvangers in de Bosbeek, de Jeker en de Dommel en via gerichte lokale campagnes	Bekkensecretariaat Maasbekken, Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
7B_J.0066	Terugdringen van de overstortwerking op de Bosbeek en uitvoeren duurzame oplossing voor de oude collector langs de Bosbeek	Rioolbeheerder : Aquafin NV, Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), Rioolbeheerder : Inter-aqua
8A_E.0379	Verlegging en openlegging van de Oude Beek in Maaseik	Rioolbeheerder : Aquafin NV, Provincie Limburg
8B_C.0079	Aanleg van sedimentvang 11.1 op de Bosbeek	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

*= Blue Deal actie

a) Optimalisatie van de riolering- en zuiveringsinfrastructuur

De Bosbeek werd in 2024 opgedragen als 1 van de 3 pilootgebieden in Vlaanderen voor de uitwerking van een impactgebaseerde methodologie om overstortwerking (verder) te reduceren. Dit kader in het BVR over de gemeentelijke saneringsverplichting voor afvalwater. Meer info op: <https://vmm.vlaanderen.be/nieuws/aanduiding-eerste-prioritaire-gebieden-voor-overstortwerking>.

In deze prioritaire gebieden moeten de rioolbeheerders binnen de twee jaar de impact van overstorten op de waterlopen in kaart brengen en maatregelen nemen om deze te verkleinen. Dit proces wordt begeleid door een projectgroep, gecoördineerd door de VMM en INBO.

Via een participatief proces worden rioolbeheerders, waterloopbeheerders en gemeenten daar actief bij betrokken. In het voorjaar van 2025 nam het bekkensecretariaat initiatief om het proces voor de Bosbeek met de relevante actoren op te starten.

Bovenstaand initiatief is complementair aan de bestaande projecten die binnen het IWP zijn opgestart om verdunning van afvalwater en bijgevolg overstortwerking te reduceren.

De huidige oude collector in de vallei zorgt voor een sterke verdunning van het afvalwater, grote overstortwerking en overstromingsrisico's. Daarom zal Aquafin een nieuwe collector aanleggen op de zuidflank van de Bosbeekvallei. Het is een zeer groot project dat opgedeeld wordt in 3 fasen. De eerste fase (Slagmolen tot Dorpermolen) werd goedgekeurd via het optimalisatieprogramma 2022. Rekening houdend met MER procedure zal uitvoering niet voor 2026 aanvatten. Stad Maaseik engageert zich om wegeniswerken simultaan uit te voeren. Eveneens in dit project is de aanleg van een ontbrekende RWA-leiding in het centrum van Opoeteren en optimalisatie van overstorten aan de Diestersteenweg voorzien. Deze kunnen waarschijnlijk wel vroeger aanvatten. Verwacht wordt dat de volgende fasen van de collector, aansluitend op het uitvoeringsprogramma van Aquafin komen (actie 7B_J_0066). Voor fase 2 wordt in 2025 het projectdoel gedefinieerd.

Verschillende quick wins werden al uitgevoerd in het stelsel. Een belangrijke quick win die uitgevoerd werd in 2025 is de aanpassing van de bypass aan het overstort in de Broekziepenstraat. Dit draagt aanzienlijk bij tot verminderde overstorten hier.

Ondertussen lopen in het gemeentelijk stelsel enkele afkoppelingsprojecten in het gebied, met vernieuwing van de wegenis. In september 2024 is een afkoppelingsproject in het centrum van As gestart waarbij via een gescheiden rioleringsstelsel afvalwater en regenwater voortaan apart worden afgevoerd. De werken zijn gepland tot maart 2026.

In Oudsbergen werd een rioleringsproject met onder andere Weg naar Opoeteren en Vinkenkantstraat goedgekeurd in 2024. Dit sluit aan bij onthardingsinitiatief binnen project Stroomdal Bosbeek.

Een hydraulische en biologische uitbreiding op RWZI Kessenich werd opgedragen via het optimalisatieprogramma 2023 (4500IE naar 5000IE). Aquafin heeft dit opgenomen op het nieuwe uitvoeringsprogramma. Dit project zal leiden tot minder overstortwerking op de Witbeek aan de RWZI in Kessenich en een hoger rendement van de afvalwaterzuivering. In 2025 wordt de voorbereiding hiervoor verdergezet.

Op RWZI Neeroeteren plant Aquafin verdergaande fosforverwijdering op relatief korte termijn.

b) De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) zet in op een verlaagd overstromingsrisico

In het SGBP 2022-2027 werd een overstromingsgebied aan de Broekziepenstraat afgebakend. De afbakening van dit GOG geeft uitvoering aan actie 6_F_0351. Dit gebied wordt alleen ingeschakeld als het centrum dreigt te overstromen. Er is echter nog verder onderzoek nodig naar de haalbaarheid, de terreinkenmerken en de manier waarop de berging wordt uitgebouwd.

In 2023 werden bijkomend peilmeters geplaatst op Bosbeek en Witbeek om hydrologische modellen te verbeteren. Het eigenlijke studiewerk zal pas aanvangen vanaf 2026. Complementair hiermee zal ook de debietsverdeling tussen de Bosbeek en Witbeek verder worden geoptimaliseerd.

De vernauwing aan de Neermolen in Neeroeteren centrum zorgt voor opstuwning. Door een bredere doorvoer voor hoogwater rond de Neermolen aan te leggen, vermindert het overstromingsrisico. Ook krijgen de vissen in de Bosbeek hier meer bewegingsvrijheid. Het voorontwerp is afgerond. Nu moet eerst een stabiliteitsstudie (2025) gebeuren vooraleer het definitief ontwerp kan opgemaakt worden.

De Slagmolen (Oudsbergen) is een kritiek locatie voor wateroverlast omwille van overtopping van de Bosbeek stroomopwaarts van de molen. Door een hoogwaterdoorvoer in het laagste punt van de vallei aan te leggen is een verhoogde doorvoer bij piekdebieten mogelijk rond de molen. Tegelijk zal deze omleiding in het laagste punt vismigratie mogelijk maken. Ook bij de Dorpermolen zal extra waterberging gecreëerd worden in combinatie met de oplossing van het vismigratieknelpunt. De werken aan beide molens zijn voorzien vanaf 2025.

c) Zorgen voor vrije vismigratie vanaf de Maas tot in de bovenloop van de Bosbeek

De Witbeek volgt grotendeels het oorspronkelijke tracé in het laagste punt van de vallei.

Op termijn zal ze door de VMM verbonden worden met de Bosbeek stroomopwaarts van de Volmolen (4B_E_0369). Dat levert een betere ecologische verbinding op tussen de waardevolle bovenloop en de Maasvallei. Op die manier worden verschillende knelpunten voor vismigratie omzeild (Volmolen, Leverenmolen, Kleeskensmolen, Neermolen, Bosmolen en Wurfeldermolen) en worden de onnatuurlijke tracés van de Bosbeek (centrum Maaseik) vermeden.

Voor de resterende knelpunten in de bovenloop worden aparte oplossingen uitgewerkt door de VMM, namelijk Dorpermolen (Opoeteren) en de Slagmolen (Oudsbergen). Vergunningsdossier werd eind 2024 ingediend. Werken zijn voorzien vanaf 2025.

De Provincie Limburg heeft in het najaar van 2024 een belangrijk vismigratieknelpunt aan de duiker onder de Zuid-Willemsvaart weggewerkt. Op de Witbeek blijven er nu nog twee resterende vismigratieknelpunten over die de ecologische verbinding verhinderen tussen de Maasvallei in Nederland en de verbinding met de Bosbeek.

Enerzijds resteert het vismigratieknelpunt aan de duiker onder de Diestersteenweg in Maaseik, waar een drempel vismigratie belemmert. Deze dient te worden aangepakt door AWV met een vervanging van de koker onder de steenweg. Het blijft problematisch om project voor ontsnippering van de Witbeek op het investeringsprogramma van AWV te krijgen. Anderzijds is er nog een gelijkaardige situatie ter hoogte van de Ketelstraat in Maaseik. Hier vormt de bodemplaat enkel bij lage waterpeilen een knelpunt. Er wordt onderzocht of dit knelpunt met een steenbestorting opgelost kan worden.

d) Project Stroomdal Bosbeek

Dit project behoort tot de oproep Lokale Gebiedsdeals Droogte (Blue Deal) en kadert binnen het Strategisch Project Het Nationaal Park Hoge Kempen.

De vallei van de Bosbeek is een unieke insnijding die het Kempisch Plateau voorziet in watervoorziening en berging waardoor de beek en haar zijstromen ecologisch, recreatief en functioneel cruciaal zijn. De vallei kampt echter met structurele systeemverstoringen waardoor droogte zich manifesteert doorheen heel de vallei. Met Stroomdal Bosbeek worden acties en maatregelen genomen binnen 4 zones in de bovenloop. Doel is om het watersysteem er robuuster te maken, te herstellen en de sponswerking van de vallei te verhogen. Met deze Gebiedsdeal wordt tegelijk gewerkt aan het (her)connecteren van de dorpskernen van As, Opglabbeek en Opoeteren (Maaseik) met de vallei en de beek.

Het project loopt tot en met juni 2026 en wordt getrokken door het regionaal landschap Kempen en Maasland, in samenwerking met Oudsbergen, As, Maaseik, Provincie Limburg en Natuurpunt Beheer vzw. Het project draagt bij tot volgende acties uit het SGBP: 4B_B_0339, 5B_C_0033.

As heeft een unieke historische watersituatie die ontstaan is door de mijnverzakkingen. Niettemin wordt gezocht om lokaal te vernatten en water vast te houden in de bovenloop van de vallei en de flanken. In 2025 worden de pistes hiervoor verder verkend.

De gemeente Oudsbergen wenst een aantal cruciale elementen te realiseren van een groter en complexer centrumproject. Dit is een hefboom voor de verdere transformatie van het centrum. Hierbij hoort ook strategische ontharding.

In 2024 liep ook de verkenning voor het optimaliseren van een doorstroommoeras op de Klein beek (Vinkenkantestraat). Dit werd in 2025 verdergezet. In het centrum van Opoeteren ter hoogte van de Dorpermolenstraat en Bosbessenplein wordt gestreefd naar ontharding en vergroening. Waterbeleving is hierbij een centraal element. In 2025 wordt het ontwerpproces verdergezet, voor de uitvoering wordt gemikt op 2026.

Ook zal een zone voor de opvang van afstromend hemelwater langs de Kasteelstraat voorzien worden. Beiden werden in 2025 verder voorbereid in functie van uitvoering in 2026.

2. Visbestand

a) Afvissing door INBO in 2019

De Bosbeek werd in 2019 bemonsterd op drie locaties in Maaseik.

In totaal ving men 17 vissoorten, vooral driedoornige stekelbaars maar ook biermpje en riviergrondel. Kwabaal, serpel, beekforel en kopvoorn worden daar aangetroffen omdat die er worden bepoet in functie van soortherstel- en soortondersteuningsprogramma's.

Het is de eerste keer dat er beekprik werd gevangen op de Bosbeek, uit historische gegevens was het voorkomen van deze soort hier echter al wel bekend.

De locaties gelegen aan de Volmolen en de Wurfeldermolen scoren net zoals in 2013 een ‘goede kwaliteit’ terwijl de locatie in Neeroeteren met zijn EQR van 0,48 maar een ‘matige kwaliteit’ heeft.

[Zie: Van Thuyne, G.; Galle, L.; Maes, Y.; De Bruyn, A. Lambeens, I.; Terrie, T.; Breine J. (2021). Visbestandopnames in Vlaanderen in het kader van het Referentiemeetnet-Bemonsteringsresultaten 2019. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2021 (4). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.]

b) Afvissing in 2023

In 2023 werden 3 vissoorten gevangen, namelijk snoek, tiendoornige stekelbaars en zonnebaars.

Er werd ook Chinese wolhandkrab gevangen.

c) Afvissing in 2025

In 2025 werden 12 vissoorten gevangen, namelijk baars, bierpje, blankvoorn, blauwband, driedoornige stekelbaars, gibel, kopvoorn, rietvoorn, riviergrondel, snoek, zonnebaars en serpeling.

Er werd eveneens rode Amerikaanse rivierkreeft gevangen.

[Zie: Tabellen in bijlage]

Wolvertem, april 2026

VERBEIREN Marc

TABELLEN afvissing door INBO in de Bosbeek in 2023 en 2025

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Bosbeek	180374/216062	Lille (Wechelderzande) Papendijk (stroomafwaarts)	Lille	Antwerpen	Netebekken	2023	Chinese wolhandkrab	3.00	30.20
Bosbeek	180374/216062	Lille (Wechelderzande) Papendijk (stroomafwaarts)	Lille	Antwerpen	Netebekken	2023	snoek	2.00	3.80
Bosbeek	180374/216062	Lille (Wechelderzande) Papendijk (stroomafwaarts)	Lille	Antwerpen	Netebekken	2023	tiendoornige stekelbaars	3.00	0.70
Bosbeek	180374/216062	Lille (Wechelderzande) Papendijk (stroomafwaarts)	Lille	Antwerpen	Netebekken	2023	zonnebaars	3.00	4.40
Bosbeek	180930/219722	Vlimmeren, Wetschot (thv nr 101)	Lille	Antwerpen	Netebekken	2023	tiendoornige stekelbaars	9.00	1.10

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Bosbeek	241436/197087	aan de Volmolen	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	baars	15.00	1000.30
Bosbeek	241436/197087	aan de Volmolen	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	bermpje	12.00	22.20
Bosbeek	241436/197087	aan de Volmolen	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	blankvoorn	24.00	1246.30
Bosbeek	241436/197087	aan de Volmolen	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	blauwband	1.00	2.60
Bosbeek	241436/197087	aan de Volmolen	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	driedoornige stekelbaars	3.00	2.40
Bosbeek	241436/197087	aan de Volmolen	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	giebel	11.00	1323.20
Bosbeek	241436/197087	aan de Volmolen	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	kopvoorn	1.00	21.80
Bosbeek	241436/197087	aan de Volmolen	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	rietvoorn	1.00	28.80
Bosbeek	241436/197087	aan de Volmolen	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	riviergrondel	7.00	70.20
Bosbeek	241436/197087	aan de Volmolen	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	snoek	5.00	819.50
Bosbeek	241436/197087	aan de Volmolen	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	zonnebaars	12.00	234.10
Bosbeek	247348/198986	aan de Wurfeldermolen	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	blankvoorn	27.00	500.00
Bosbeek	247348/198986	aan de Wurfeldermolen	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	blauwband	3.00	14.20
Bosbeek	247348/198986	aan de Wurfeldermolen	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	driedoornige stekelbaars	58.00	39.10
Bosbeek	247348/198986	aan de Wurfeldermolen	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	kopvoorn	15.00	262.40
Bosbeek	247348/198986	aan de Wurfeldermolen	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	riviergrondel	69.00	479.40
Bosbeek	247348/198986	aan de Wurfeldermolen	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	rode Amerikaanse rivierkreeft	9.00	323.10
Bosbeek	247348/198986	aan de Wurfeldermolen	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	serpeling	9.00	152.70
Bosbeek	247348/198986	aan de Wurfeldermolen	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	zonnebaars	1.00	21.10
Bosbeek	243030/198006	Maaseik, Neeroeteren kanaalstraat	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	bermpje	81.00	169.60
Bosbeek	243030/198006	Maaseik, Neeroeteren kanaalstraat	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	blauwband	3.00	2.20
Bosbeek	243030/198006	Maaseik, Neeroeteren kanaalstraat	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	driedoornige stekelbaars	7.00	1.30
Bosbeek	243030/198006	Maaseik, Neeroeteren kanaalstraat	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	kopvoorn	6.00	18.40
Bosbeek	243030/198006	Maaseik, Neeroeteren kanaalstraat	Maaseik	Limburg	Maasbekken	2025	riviergrondel	15.00	23.10

CIW - oppervlaktewaterlichamen - Maasbekken

Toon fiches Vlaams waterlichaam Karakterisering Doelstellingen Druk en impactanalyse Beoordeling Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen Toekomstverkenning Reductiedoelen en afwijkingen	VL05_135	BOSBEEK	As, Dilsen-Stokkem, Maaseik, Oudsbergen
--	----------	---------	---

Toon fiches lokaal waterlichaam van 1ste orde Karakterisering Doelstellingen Druk en impactanalyse Beoordeling Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen	L107_876	BOSBEEK L1	As, Dilsen-Stokkem, Genk, Maaseik, Maasmechelen, Oudsbergen
--	----------	------------	---